

«*quand vous seriez ensevelie dans le plus noir de vos chagrins*» (тобто «chagrinée»), «*par une volonté très déterminée*» («volontairement») – лист IV [2, с. 123]. Таке часте вживання гіпербол пояснюється великою емоційністю авторки, експресивністю її висловлення. Присутній тут і прагматичний компонент. Мадам де Лафайєт бажала викликати якнайшвидшу реакцію своєї співрозмовниці. Авторка хотіла схвилювати Мадам де Сабле, яка їй була небайдужою, передати глибину своєї прихильності.

Висновки. На прикладі кореспонденції Мадам де Лафайєт бачимо, що преціозники намагались зробити свою мову багатшою та цікавішою, чому, звичайно, сприяли стилістично марковані вторинні номени. Гіперболізованість та експресивність висловлення сприяли формуванню низки неординарних перифразів, створенню довгих «заплутаних» фраз, використанню нульових анафор. Загалом панує ввічливий, вишуканий, експресивно-образний тон. Отож, можемо зробити висновок, що французька преціозна культура знайшла відображення у художньому тексті головно у формі перифрастичної та семантично забарвленої вторинної номінації.

Список використаної літератури

1. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури (Репринтне відтворення видання 1954 р.). Київ: Обереги, 1993. 79 с.
2. Madame de La Fayette, *Lettres à Mme de Sablé*. Fournier E. *Variétés historiques et littéraires*. Tome X. Pagnerre, 1863. pp. 117-131.

УДК 81'276.6: 62

Лідія Дербеньова

д. філол. н., професор,

завідувач кафедри

документознавства

та інформаційної діяльності

Івано-Франківського національного

технічного університету нафти і газу

«НАУКОВІ» ТА «ТЕХНІЧНІ» ТЕКСТИ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Анотація. Науково-технічне співробітництво актуалізує дослідження специфіки науково-технічних текстів, які репрезентують досягнення сучасної науки і техніки. Актуальність статті обумовлена потребою у додаткових знаннях лінгво-прагматичного аспекту «наукових» і «технічних» текстів як окремих видів текстів з урахуванням умов сучасних реалій. На базовому рівні ці тексти характеризуються особливостями мови і мети комунікації при наявності сукупних характеристик наукового і технічного функціональних стилів. На особливу увагу заслуговують тексти науково-технічної

документації, яка призначена обмеженому колу фахівців. Проте, первинним жанром науково-технічного дискурсу є науково-технічна стаття, мета якої постановка і рішення будь-якої наукової проблеми і вторинні жанри науково-технічного дискурсу (реферати, анотації, рецензії, науково-технічні огляди). Важливими особливостями текстів науково-технічного дискурсу є імперсональність, відсутність суб'єктивних та емоційних висловлювань, логічність, аргументованість, узагальненість.

Ключові слова: науковий і технічний текст, лексичні та прагматичні особливості науково-технічних текстів, документація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Науково-технічний прогрес у значній мірі визначає досягнення сучасної науки і техніки, які суттєво впливають на формування, характер, особливості життя людини, перш за все у професійній сфері. Цей факт актуалізує наукову діяльність у дослідженні науково-технічних текстів у лінгво-прагматичному аспекті, що і визначає актуальність представленої статті.

Науково-технічні тексти, як свідчить назва цього виду текстів, освітлюють теми, проблеми, завдання науки і техніки. Проте очевидно, що «теми» і «проблеми» наукових і технічних текстів різні. Перші передбачають зв'язок з наукою, яку словник Чемберса, визначає як «знання, отримані під час спостережень і експериментів, критично проаналізовані, систематизовані і підпорядковані загальним принципам» [2]. *Технічні* тексти переважно орієнтовані на наукові знання з практичною метою.

У більшості наукових розвідок, які присвячені проблемам науково-технічного дискурсу, відбувається отождолення *технічних* і *наукових* текстів. Деколи ці поняття використовуються як взаємозамінні, синонімічні, що пояснюється тісним очевидним зв'язком між цими видами текстів через їх об'єкт і кінцевий «продукт», який є результатом діяльності учених-дослідників. І наукові, і технічні тексти репрезентують спеціальні знання, вміщують спеціалізовану фахову термінологію, висвітлюють певні проблеми й теми науки і техніки.

Найпростішим способом розведення понять є етимологія цих слів. Лексема *науковий* передбачає зв'язок з чистою наукою у всіх її теоретичних, езотеричних, інтелектуальних проявах, у той же час як *технічні* тексти репрезентують практичні знання. Термін *науково-технічний* текст є загальним терміном, який використовується по відношенню як до теоретичної науки, так і до прикладних наукових досліджень і термінології. Проте предмет – не є єдиним фактом, що дозволяє відмежувати *наукові* тексти від *технічних*. На базовому рівні *технічні* тексти можна охарактеризувати з кута зору особливостей мови і мети комунікації. Так, до прикладу, можна «розвести» наукову доповідь (текст), де розглядається проблеми автоматизації у нафтогазовій галузі та *технічний* текст – патент на впровадження нових інформаційних технологій. Обидва тексти містять інформацію про нафтогазову галузь. Різниця полягає у способі представлення знань. Це і є фундаментальна відмінність між науковими і

технічними текстами, що впливають на мовні особливості текстів, а також на процес інформування потенційних адресатів.

Що до комунікації, необхідно підкреслити, що вони у науковій і технічній комунікації також можуть розрізнятися. Так, наприклад, метою наукової доповіді, яка присвячена питанням нафтогазовій галузі, є обговорювання, пояснення або переконання читача / слухача. Автор використовує всі можливості мови, дотримується мовленнєвих норм, щоби інформація була цікавою і переконливою.

Мова *наукової* літератури може бути доволі формальною і у той же час використовувати значний ряд таких самих інструментів, що і мова художньої літератури, наприклад, різні риторичні стратегії.

За своїм характером, *наукові* тексти можуть бути більш складними і більш абстрактними, ніж технічні. *Технічні* тексти змістовно більше насичені термінами, що є більш конкретними і менш інформативними. Вони спираються на базові знання про оточуючий світ.

Отже, *науково-технічний* текст у широкому розумінні є текстом із сукупними характеристиками наукового і технічного функціональних стилів. Цю особливість необхідно особливо враховувати перекладачам науково-технічної літератури.

Науково-технічна література включає в себе широкій ряд наукових праць різної тематики, які подалі підрозділяються у відповідності з науково-технічними і галузевими факторами, а також мають когнетивну класифікацію. Серед науково-технічних текстів слід виокремити науково-технічну документацію, до якої можна віднести програми, звіти, інформацію про результати дослідження. Така документація друкується у невеликому об'ємі тому що викликає інтерес лише для обмеженого кола людей.

Первинним жанром науково-технічного дискурсу є науково-технічна стаття, мета якої постановка і рішення будь-якої наукової проблеми. Вона характеризується середнім об'ємом, конвенціональною структурою, системою посилань і вихідних даних. За своєю будовою науково-технічна стаття складається з трьох частин. Перша частина – реферативний розділ, де є назва статті, ім'я і прізвище автора, реферат, ключові слова. Друга частина безпосередньо передає зміст, в якому виділяються прагматичні блоки: вступ, матеріали і методи дослідження, дискусія, висновки. У корпус статті також можуть бути включені математичні розрахунки, цифрові данні, таблиці, рисунки, графіки, цитати з точними бібліографічними даними, схеми, тощо. Кожний з цих розділів виконує певну функцію. Третя частина містить різні допоміжні засоби, додатки, систему посилань і вихідних даних. На структурні особливості науково-технічних статей особливу увагу необхідно звертати перекладачам, яким необхідно враховувати структурні особливості цього виду текстів, що прийняті у різних культурних контекстах. (Відомо, що статті американських і західноєвропейських учених організаційно і змістовно відрізняються від статей українських колег).

У сучасній науково-технічній літературі значно збільшилась кількість вторинних жанрів. Цей процес відбувається у результаті розвитку науки і техніки та все більшій насиченості інформації, яку отримує читач. У зв'язку з цим особливого значення набуває дослідження вторинної науково-технічної інформації. Вторинні жанри створюються за певними правилами. До цього типу текстів відносяться реферати, анотації, рецензії, науково-технічні огляди, протоколи засідань. Це тексти, що утворюються на основі аналітико-синтетичній обробці первинної наукової інформації.

Однією з важливих характеристик текстів науково-технічного дискурсу є імперсональність (данні тексту орієнтовані на групового, а не на індивідуального адресата), відсутність суб'єктивних та емоційних висловлювань, логічність, аргументованість, узагальненість. Джерелом тексту завжди є автор, індивідуальність якого, в силу тенденції до знеособлення, не проявляється у тексті. У цьому випадку автор виступає не як особистість, а як представник певної галузі знань, спирається на данні та досвід, які отримали попередники, і створює текст у відповідності певним правилам, що прийняті серед фахівців науково-технічної сфери.

Виклад науково-технічних текстів передбачає логічне сприйняття, тому у даному дискурсі використовуються мовленнєві засоби, позбавлені емоційного та експресивного навантаження. Проте необхідно відмітити, що у науково-технічній сфері є місце для прояву емоцій. У науково-технічних текстах може вживатися образна лексика та експресивні конструкції.

Необхідно відмітити, що у науково-технічних текстах можуть бути використані додаткові знакові системи (схеми, креслення, графіки, формули), з якими не знайомі більшості носіям мови. Отже, очевидно, що науково-технічний текст призначається фахівцям конкретної сфери, певної галузі знань, які у даному випадку виступають як реципієнти.

Серед лексичних особливостей науково-технічних текстів необхідно виділити особливе смислове навантаження, яке несуть де які лексеми повсякденної розмовної мови. Цей аспект особливо важливий при перекладі наукової і технічної літератури. Як пише В. Комісаров, переосмислення слів звичайної мови є ефективним методом створення нових термінів. Такі слова широко вживаються у повсякденній мові і, одночасно, виконують функцію терміну [1]. Наприклад: *stroke* – удар (у повсякденній мові) vs. хід поршня (у технічній мові); *hoe* – мотига (у повсякденній мові) vs. зворотня лопата (у технічній мові); *skin* – шкіра (у повсякденній мові) vs. обшивка (в авіації); *pocket* – карман (в авіації) vs. повітряна яма (в авіації). Ігнорування даної особливості у процесі перекладу часто приводить до семантичних помилок.

Ще однією особливістю, що викликає труднощі перекладу є використання у науково-технічних текстах скорочень, умовних позначень. Наприклад: *FSC* – *fixed series compensation*; *UOFC* – *unified power flow controller*; *CNC* – *computer numerical control*.

До синтаксичних особливостей науково-технічних текстів можна віднести синтаксичну повноту оформлення висловлювання, наявність

аналітичних конструкцій, використання різних кліше, морфологічні елементи речення тощо. Для науково-технічних текстів притаманне використання складних словосполучень з підпорядкованими зв'язками.

Розглянуті лінгво-прагматичні особливості науково-технічних текстів безпосередньо впливають на їх комунікативний характер, який необхідно враховувати у процесі перекладу з метою підвищення його якості та досягнення смислової і прагматичної близькості перекладу і оригіналу.

Список використаної літератури

1. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. М.: Иностранная литература, 1999. 424 с
2. Chambers Maxi Paperback Dictionary. Edinburgh: W&R Chambers, 1993.

УДК 811.161.2'371

Зоряна Коржак

*к. філол. н., доцент кафедри
філології та перекладу*

*Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу*

ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Анотація. У проблематиці граматичної стилістики недостатньо дослідженою залишається синтаксична стилістика або стилістичний синтаксис (терміни вживаються або як паралельні, або диференціюються). Основна увага в цьому напрямі приділяється експресивності синтаксичних утворень. Звернення до синтаксичних категорій зрештою пояснюється недостатньою місткістю власне лексичних одиниць, що змушує вдаватись до різних засобів інтенсифікації висловлювання. Сучасним художнім текстам властива експресивність, яка ґрунтується переважно на своєрідності трансформацій синтаксичних структур. Об'єктом дослідження в даній статті обрано номінативні речення сучасної української літературної мови, які розглядаються як односкладні одиниці, що стверджують буття предмета, явища, особи, з головним членом, репрезентованим іменником (або субстантивованою частиною мови) у називному відмінку. У статті розглядаються позиційні можливості номінативних експресивних речень в структурі тексту. Досліджується текстотворча функція номінативних речень, оскільки вони виступають важливою пресупозитивною основою для всього наступного тексту. Завдяки своїй методиці до лаконічності, стислості номінативні речення виявляють різний рівень експресивності. Інтерпозитивне положення номінативних речень робить їх уживання одночасно автосемантичним та інтегрованим. Синтезуючи та формуючи